

PAVEL ŠVANDA - ČESKÁ VIZE

(*1936) spisovatel, pedagog, Brno

zveřejněno v Kavárně iDNES.cz v pondělí 28. září 2009

Mé přání, aby česká společnost **lépe porozuměla křesťanství**, je sotva splnitelné a leckomu asi zní skoro drze. Ale pokusím se je aspoň vysvětlit. Každé náboženství je především odpovědí na vědomí dramatického až tragického charakteru lidské existence. Je pokusem vyrovnat se z perspektivy věčnosti se zjištěním, že nám lidem nezbyvá než podstoupit postupnou ztrátu všech a všeho, jež milujeme, a že i my budeme nakonec vzati těm, jimž na nás záleží. Zbožnost může mít podobu krvavých obětí na usmíření žárlivých duchů. Může však být i projevem důvěry a naděje v tvůrce, jenž je schopen se za nás i obětovat. Jenže tam, kde dramatická až tragická lidská pomíjivost není kulturně reflektována, nemůže být uznána ani náboženská reakce. Takže není-li dostupná národní formulace tragického rozměru lidského údělu, tedy tam, kde nebylo Shakespeara ani Pascala ani Kierkegaarda ani Dostojevského a kde Kafka myslel a psal německy, nutně chybí i porozumění náboženské zkušenosti. V takové zemi se spíše pořád dokola věří ve společenskou utopie a staví se pomníky místním politickým bůžkům. (I v 15. století se Češi vášnivě svářili především o správnou podobu církevní organizace, což je podstatně jiný problém, než zbožná interpretace lidského údělu.)

Říkáme si rádi, že náboženskou zkušenost vytlačila věda. Ta ovšem nabízí dnes něco jiného než včera a zítra nám předloží zas něco trochu jiného než dnes. Perspektiva vědy je opakem perspektivy života jednotlivce. A všechno dnešní vědění, jež lepší vědecké poznání zítra zavrhne, bude uloženo do zásuvky, v níž se budou přebírat už jen historici; inspirovaní náboženští myslitelé z časů před tisíciletími jsou však dodnes aktuální. Kromě toho jsme zažili, že věda může být stejně bezohlednou konfesí jako některé typy dobrodružné religiozity. Kolik „křížáckých výprav“ uspořádali radikální nacionální a socialističtí vyznavači vědeckých světových názorů proti nežádoucím rasám, třídám, zdravotně postiženým atd. Za vědu se tedy neschováme. Ona sama je jedním z dokladů dramatického charakteru našeho údělu. Skutečný rozměr lidské nejistoty také nepřevtipkujeme, nepřepábíme, nepřekabaretíme, i když se o to pořád dokola snažíme. (Za bližší přihlédnutí by stály všechny ty obrázky utěšeného, téměř veselého umírání a idylických vesnických pohřbů, jež opakovaně produkuje česká literární a filmová epika.) Aby byla naše kultura vskutku komplexní a tedy duchovně užitečná, měla by se přiznat k náboženskému rozměru jako k přirozené a nutné součásti lidských iniciativ, směřujících k vyrovnání se s člověčenstvím. Bez toho kulturního vkladu zůstáváme poněkud existenciálně nahluclí.

Druhé poznání, jež bych domorodému obyvatelstvu do budoucna přál, by spočívalo v pochopení, že **existují lidské zájmy, jež jsou nadřazeny národním zájmům**. Například: obecným lidským zájmem je mír a pokoj, kdežto národní zájmy se obvykle bez konfliktů nedají realizovat.

A do třetice: země, v níž dochází skoro každých dvacet let k politickému převratu, by potřebovala aspoň **půl století stability a kontinuálního kulturního a politického vývoje**.

ČESKÁ VIZE = deset nejdůležitějších hodnot, na kterých by měla stát budoucnost naší společnosti
KRÁTKÁ (cca 40 řádků, 1 strana A4) ESEJ (sloupek, črta, úvaha, reflexe, komentář, dialog, výzva, poselství, zpráva, dopis, návod, kuchařka, seznam, grafika...) formulovaná pro závěrečný díl ročního cyklu diskusí KABINET HAVEL – Úsvit v Čechách, který se uskuteční 19. listopadu 2009 v Brně.